ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196

Yıl : 10 Sayı : 29 Ağustos 2018

Yayın Geliş Tarihi: 26.06.2018 Yayına Kabul Tarihi: 25.08.2018

DOI Numarası:

DESTEK EĞİTİM ODASINDA ve KAYNAŞTIRMA ORTAMLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI HAZIRLAMA SÜRECİNDE YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLERİN BELİRLENMESİ[*]

Ayfer ŞAHİN[**] ***Buket GÜRLER***[***]

Öz

Bu çalışmada destek eğitim odasında görevlendirilmiş öğretmenler ile sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Nicel olarak yapılandırılmış bu araştırmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini; 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Kırşehir ilinde, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenleri ile destek eğitim odasında görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada evren üzerinde çalışılmış olup örneklem belirleme yoluna gidilmemiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında "BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği" ve katılımcıların demografik bilgilerinin sorgulandığı bir anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda BEP hazırlama sürecinde sınıf öğretmenlerinin destek eğitim odasında görevli öğretmenlere göre daha fazla güçlükler yaşadıkları ve yaşanılan güçlüklerin anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca destek eğitim odasında görev yapan erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha fazla güçlükler yaşadıkları ve BEP hazırlama aşamasında yaşanan güçlükler ile öğretmen gruplarının kıdemleri arasında anlamlı bir fark olmadığı da araştırmanın bulguları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: *Özel eğitim, kaynaştırma eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP), sınıf öğretmeni, destek eğitim odasında görevli öğretmen.*

---

[*] 11-14 Nisan 2018 tarihleri arasında yapılan 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[**] Doç.Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. asahin@ahievran.edu.tr

[***] Öğretmen, MEB, buketgurler4048@gmail.com

DETERMINING THE STRENGTHS OF THE PREPARATION OF THE INDIVIDUAL TRAINING PROGRAM OF TEACHERS WHO ARE WORKING IN SUPPORTING AND INCLUSIVE EDUCATION

Abstract

In this study, it is aimed to determine the difficulties experienced by primary school teachers and teachers who are in the support education class during the process of preparation of individualized education program (IEP). In this quantitatively structured research, descriptive research is used. The universe of this research consist of primary school teachers who have inclusive education students in the classroom and teachers who are in charge of support education in 2017-2018 academic year in Kirsehir province. In this study, the universe method was studied and no method of sampling was done. In the collection of research data, a questionnaire was used to inquire about the demographic information of the participants and the "Scale to Identify Difficulties to be encountered in the IEP Preparation Process". As a result of the research, it was found that classroom teachers had more difficulties in the IEP preparation process than the teachers in the support education room and the difficulties experienced significantly in different ways. Furthermore, the findings of the research indicate that male teachers who work in the support education room have more difficulties than women teachers and there is no significant difference between the difficulties experienced during the preparation of the IEP and the seniority of the teacher groups.

Keywords: *Special education, mainstreaming education, individualised education program (IEP), school teachers, teacher working in support-education room.*

1. GİRİŞ

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2018: Madde 4) özel eğitim; "Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan birey ise bazı nedenlerden dolayı kişisel, fiziksel, gelişimsel özellikleri ve eğitsel başarısı nedeniyle yaşıtlarından ayırt edilecek noktada farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır (Millî

Eğitim Bakanlığı (MEB), 1997; 2018). Bu tanımlardan yola çıkarak özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, öğrenmelerini ve okul sonrası hayata hazırlanabilmelerini sağlamak üzere özel eğitim oluşturulmuştur (Polloway, Serna, Patton ve Bailey, 2013/2014).

Her öğrencinin farklı bireysel özelliklere ve yeteneklere sahip olması, özel eğitim ihtiyaçlarının da farklılaşmasına neden olmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan kişiler, bulundukları ortamların bir ferdi olarak yaşamlarını devam ettirebilmeleri için "eğitimde fırsat eşitliğinden" yararlanmalılardır (Kırcaali-iftar ve Batu, 2011: 7; Hacısalihoğlu Karadeniz, 2017). Tüm bireylerin eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmaları gerektiğine hem ulusal hem de uluslararası belgelerde yer verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (1982) 42. Maddesi'nde "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." denilerek kişilerin eğitim ve öğretim hakları yasal olarak güvence altına alınmıştır. Aynı zamanda 5378 numaralı Engelliler Hakkında Kanun'da (2005, değişiklik 2014), 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1973) bu haklardan bahsedilmiştir. UNESCO'nun 1960 yılında üye devletleri arasında imzaladığı Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme' de (www.insanhaklarisavunuculari.org, 2018), Avrupa Birliğinin Engelli Çocuklar ve Gençlerin Genel Öğretim Sistemi İçinde Kaynaştırılmaları konusundaki Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı'nda [1990, Akt. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2013], UNESCO Salamanca Bildirgesi'nde (1994, çev. Dede, 1996), Birleşmiş Milletler (BM) kararlarında; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası sözleşmesi (1966) ve diğer yıllarda yapılan sözleşmelerinde (1971, 1975, 1982, 1993, 1996, 2003, 2006) ve yine BM'nin Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi'nin 24. maddesinde de; engellilerin ailede ve diğer bireyler arasında eşit temel hak ve özgürlüklere sahip olması gerektiği konusunda açıklamalara yer verilmiştir (Akt. MEB, 2013).

Ayrıca, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin normal okullara devam edebilmelerinin sağlanması ve bu hakkın kullanılmasını engelleyen unsurların ortadan kaldırılması gerektiği belirtilmektedir (Eripek, 2005; MEB, 2013). Bu nedenlerle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere nasıl eğitim verileceği ve bu eğitimin kimler tarafından verilebileceği önem arz etmektedir. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin öncelikle en az sınırlandırılmış ortamdan başlayarak eğitim kurumlarına yerleştirilmeleri gerekmektedir (MEB, 2006).

En az sınırlandırılmış eğitim ortamı kavramı 2006 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde "Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, ailesinden, yetersizliği olmayan yaşıtlarından ve sosyal çevresinden mümkün olduğunca en az düzeyde ayrı olmasını sağlayıp toplumla bütünleşmesini ve kaynaşmasını hızlandırmaya yönelik tedbirlerin alındığı eğitim ortamıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Ancak 07.07.2018 tarihli 30471 sayılı resmi gazete de yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde bu kavrama yer verilmemiştir. En az sınırlandırılmış eğitim ortamı kavramına farklı kaynaklarda en az kısıtlayıcı ortam ifadesiyle de yer verilmiştir (Eripek, 2005; Kargın, 2012; Polloway, Serna, Patton ve Bailey, 2013; Polloway, Serna, Patton ve Bailey, 2014).

Kaynaştırma (bütünleştirme) yoluyla eğitim, en az sınırlandırılmış eğitim ortamlarından en çok tercih edilen bir uygulamadır. Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları; Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan yaşıtları ile birlikte resmî ve özel; her tür ve kademedeki eğitim kurumlarında karşılıklı etkileşim içinde bulunmaları ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır (Güzel Özmen, 2003; Batu, 2005; MEB, 2018). Kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin hiçbir eğitim desteği olmadan normal sınıfa yerleştirilmesi demek değildir. Genel eğitim sınıfına yerleştirilmiş, özel eğitime ihtiyacı olan

öğrencilerin eğitimlerinin özel eğitim desteği ile birlikte sürdürülmesidir. Özel eğitim desteği sadece özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye değil genel eğitim sınıfındaki öğretmenlere de verilmektedir. Kaynaştırma uygulamaları sınıf öğretmenleri ile destek eğitim hizmeti veren öğretmenlerin işbirliği içinde çalışabilmesiyle başarıya ulaşabilmektedir (Batu, 2000; Sindelar, Brownell ve Billingsley, 2010; Sucuoğlu, 2010; Polloway, Serna, Patton ve Bailey, 2013; Polloway, Serna, Patton ve Bailey, 2014).

Kaynaştırma kavramının tanımında yer alan "Destek eğitim hizmeti" Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde 4'te; "Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetleri" şeklinde tanımlanmıştır. Destek eğitim odası ise: "Tam zamanlı kaynaştırma (bütünleştirme) yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortam" olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Bazı kaynaklarda destek eğitim odası kavramı yerine "kaynak oda" ifadesi de kullanılmaktadır (Kargın, 2012; Sucuoğlu, 2010).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin alacağı dersler ile haftalık ders saati BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenir. Alacağı ders saati haftalık toplam ders saatinin % 40'ını aşmayacak şekilde planlanır. Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, takip ettikleri eğitim programları ve kayıtlı oldukları sınıf düzeylerine göre özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, sınıf ve diğer alan öğretmenleri görevlendirilir. Özel yetenekli öğrenciler için açılmış ilkokul ve ortaokul kademelerindeki destek eğitim odalarında ise üst kademelerde görev yapan öğretmenler görevlendirilebilir (MEB, 2018).

Destek eğitim odasında görevli öğretmeninin rolü özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye eğitim-öğretim, öğretmene, aileye ve çocukla çalışan diğer bireylere danışmanlık yapmak, öğrencinin genel eğitim sınıfındaki başarısını arttırmak ve yetersiz olduğu alanları belirleyip bunları azaltarak ortadan kaldırmaktır. Sınıf öğretmeni ile destek eğitim odasında görevlendirilen öğretmen, öğrencinin ihtiyacına göre işbirliği içinde çalışmalılardır (Sucuoğlu, 2010).

Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve yetenekleri dikkate alınarak takip ettikleri programlara göre eğitim performansı ve eğitsel ihtiyaçları için BEP oluşturulması gerekmektedir (Vuran, 2005; Çuhadar, 2006; MEB, 2018). 1977 yılında hazırlanan 573 sayılı kanun ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018) ile engelli bireylerin nasıl değerlendirilip tanılanacağı belirlenmiştir. Bu öğrencilerin eğitsel tanılarına uygun öğrenme ortamlarına yerleştirilmeleri, bunlara uygun BEP'lerinin hazırlanması ile ilgili detaylar da yine bu yönetmelikle ortaya konulmuştur. BEP, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin devam ettiği programın hedefleri ve öğrencinin gelişim özeliklerine yönelik bireysel ve eğitsel gereksinimleri belirlenerek en uygun eğitim ortamlarında nasıl yapılacağını gösteren destek eğitim hizmetlerini de içine alan yazılı bir dokümandır. Bu programın ülke genelinde bütünlük içinde yürütülmesi, hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi zorunludur (Vuran, 2005; Çuhadar, 2006; Kargın, 2007; İdin, 2016; MEB, 2018).

Her öğrencide farklı bireysel özelliklerin bulunabileceğinin kabul edilmesi, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için BEP oluşturulmasını ve yine bunun için her okul ve sınıf programlarında yer alan kazanımların uyarlama yapılarak kapsamının genişletilmesini zorunlu hale getirmektedir (Çuhadar, 2006). Bu gereklilikten yola çıkılarak BEP hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecinde aktif olarak görev alan, bireylerin eğitimini ve değerlendirilmesini gerçekleştiren öğretmenlerin önemi büyüktür.

Literatürde kaynaştırma (Batu, 2000; Eripek, 2004; Sucuoğlu, 2004; Al-Zoubi ve Rahman, 2016; Batu, Cüre, Nar, Gövercin ve Keskin, 2018;Odluyurt, 2018; Yazıcıoğlu, 2018; Yılmaz ve Karasu, 2018), öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ve destek eğitim odası ile ilgili yaşadıkları sorunları, görüşleri ve çözüm önerilerini temel alan (Gürgür, Kış ve Akçamete, 2012; Anılan ve Kayacan, 2015; Berkant ve Atılgan, 2017; Kale ve Demir, 2017; Özaydın, Kayhan, Toker ve Karahan, 2017; Akay ve Gürgür, 2018; Tunalı Erkan, 2018; Yazıcı ve Akman, 2018) ve kaynaştırma öğrencileriyle ilgili yapılan araştırmalar (Odluyurt ve Batu, 2010; Sivrikaya ve Eldeniz Çetin, 2018) yer almaktadır. BEP yâda öğretmenlerin BEP ile ilgili görüşlerini içeren araştırmalara (Çuhadar, 2006; Kargın, 2007; Tekin Ersan ve Ata, 2016; Vuran, Bozkuş-Genç ve Sani Bozkurt, 2017) da alan yazın incelemesinde rastlanılmıştır. Fakat örneklemi kaynaştırma öğrencileriyle genelde bireysel olarak ders yürüten destek eğitim odasında görevli öğretmenleri de içine alan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu boşluğu doldurmak amacıyla böyle bir çalışma planlanmıştır. Bu araştırmanın bulguları ışığında geliştirilecek önerilerin destek eğitim odasında görevli ve kaynaştırma öğrencileri olan sınıf öğretmenlerine BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları sorunların çözümünde referans olacağına inanıldığından dolayı bu çalışma önemli görülmektedir.

Bu çalışma sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri ile destek eğitim odasında görev yapan öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin ortaya konulması amacıyla planlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlükler nelerdir?

- Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlükler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlükler cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlükler meslekteki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, kaynaştırma öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin ve destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları güçlükleri farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılan betimsel bir tarama araştırmasıdır. Betimsel araştırma, ortaya konmuş bir durumu mümkün olduğunca eksiksiz ve dikkatli bir şekilde tanımlayan araştırmalardır. Eğitim alanındaki araştırmalarda en yaygın betimsel araştırma yöntemi tarama çalışmasıdır. Çünkü tarama araştırmalarında araştırmacılar kişilerin, grupların veya fiziksel donanımların özelliklerini bazı değişkenlere göre özetlerler (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017: 24).

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kırşehir il ve ilçelerine bağlı okullarda görev yapan, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri ile destek eğitim odasında görevli öğretmenlerden oluşturulmuştur. Çalışma evrenindeki tüm öğretmenlere ulaşıldığı için örneklem tayinine gidilmemiştir. Araştırmacılardan birinin Rehberlik ve Araştırma

Merkezinde çalışmasından dolayı kaynaştırma öğrencisi olan okullara ziyaret yapıldığı günlerde okulda bulunan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyen tüm öğretmenlere ölçek uygulanmıştır.

Aşağıda katılımcı öğretmenlerin cinsiyet, görevi ve kıdem durumu değişkenlerine ilişkin demografik bilgilerinin yer aldığı tablo verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		*f*	%
Cinsiyet	Kadın	55	55,0
	Erkek	45	45,0
Görevi	Sınıf Öğretmeni	69	69,0
	Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmen	31	31,0
Kıdem	0-4 yıl	1	1,0
	5-10 yıl	16	16,0
	11-15 yıl	25	25,0
	16-20 yıl	19	19,0
	21 ve üstü yıl	39	39,0

Tablo 1'de görüldüğü üzere katılımcı öğretmenlerin 55'i (% 55,0) kadın, 45'i (% 45,0) erkektir. Öğretmenlerin 69'u (% 69,0) sınıf öğretmeni, 31'i (% 31,0) destek eğitim odasında görevli öğretmendir. Bu öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre durumları 0-4 yıl 1 (% 1,0) kişi, 5-10 yıl 16 (% 16,0) kişi, 11-15 yıl 25 (% 25,0) kişi, 16-20 yıl 19 (% 19,0) kişi, 21 ve üstü yıl arası çalışan 39 (%39,0) kişiden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlükleri belirleyebilmek için Tike Bafra ve Kargın, (2009)'nin geliştirdikleri *"BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği"* ve araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan demografik bilgilerin sorgulandığı form kullanılmıştır. Ölçek, beşli likert tipinde, 20 maddeden ve dört boyuttan

oluşmakla birlikte toplam puan hesaplanarak da kullanılabilmektedir. Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı 0,90 bulunmuştur. Bu araştırma için güvenirlik testleri yenilenmiş ve iç güvenirliği için hesaplanan Cronbach Alfa kat sayısı 0.93 olarak bulunmuştur.

Bu ölçekten alınacak yüksek puanlar karşılaşılacak güçlüğün yüksek düzeyde olduğunu, düşük puanlar ise karşılaşılacak güçlüğün düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçek beşli likert tipinde olduğu için öğretmenlerin maddelere katılım düzeyleri; tamamen katılıyorum düzeyi 5,00 - 4,20, katılıyorum düzeyi 4,19 - 3,39, kararsızım düzeyi 3,38 – 2,58, katılmıyorum düzeyi 2,57 – 1,77 ve kesinlikle katılmıyorum 1,76 – 0,96 aralıklarına göre belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Betimsel tarama modeline dayanan bu araştırmada, verilerin analizinde bir istatistik programı aracılığıyla yüzde, frekans ve aritmetik ortalama teknikleri kullanılmıştır. Destek eğitim odasında görevli öğretmenler ile sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin görevlerine ve cinsiyetlerine göre farklılaşma durumları bağımsız T-testi ile bulunmuştur. Meslekteki kıdemlerine göre yaşadıkları güçlüklerin farklılaşmasına ise tek yönlü ANOVA testi ile bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak ele alınmıştır.

3. BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin ve destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerle ilgili bulgular Tablo 2’ de sunulmuştur.

Tablo 2. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlama Sürecinde Yaşadıkları Güçlükler ve Düzeyleri

MADDELER	Sınıf öğretmenleri				Destek eğitim odasında görevli öğretmenler			
	N	*S*	$\overline{X}$	*Düzey*	*N*	*S*	$\overline{X}$	*Düzey*
BEP konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.	69	1,38	3,23	Kararsızım	31	1,15	2,58	Kararsızım
BEP'i öğrenmeye yönelik, materyal desteğim yok.	69	1,22	3,48	Katılıyorum	31	1,06	2,87	Kararsızım
BEP'i öğrenmek için nereden destek alacağımı bilmiyorum.	69	1,15	2,30	Katılmıyorum	31	0,52	1,84	Katılmıyorum
BEP ile ilgili sorumlulukları mın ne olduğunu bilmiyorum.	69	1,24	2,52	Katılmıyorum	31	1,06	2,23	Katılmıyorum
BEP ekip toplantılarını yapacak uygun oda okulda yok.	69	1,22	2,33	Katılmıyorum	31	0,85	1,87	Katılmıyorum
Ekip üyeleri BEP hazırlama konusunda isteksiz davranırlar.	69	1,23	2,38	Katılmıyorum	31	1,10	2,29	Katılmıyorum
BEP ekip üyeleri toplantılara düzenli katılmazlar.	69	1,15	2,20	Katılmıyorum	31	0,93	2,16	Katılmıyorum
Öğrencinin eğitsel performansını belirleyecek	69	1,26	2,58	Kararsızım	31	0,81	2,06	Katılmıyorum

bilgim yok.								
BEP hazırlama sürecinde yıllık amaçları belirlemeyi bilmiyorum.	69	1,26	2,52	Katılmıyorum	31	0,90	2,29	Katılmıyorum
BEP 'in hangi etkinlik ve araçlarla zenginleştirile ceğini bilmiyorum.	69	1,19	2,59	Kararsızım	31	0,99	2,45	Katılmıyorum
BEP uygulanan öğrencinin, hangi ölçütlerle değerlendirile ceği konusunda bilgim yok.	69	1,19	2,94	Kararsızım	31	0,77	2,26	Katılmıyorum
BEP hazırlanması çok uzun sürer.	69	1,15	2,78	Kararsızım	31	0,99	2,45	Katılmıyorum
BEP uygulanırsa, sınıftaki diğer öğrencilerin müfredatını yetiştirmek zorlaşır.	69	1,35	3,36	Kararsızım	31	1,06	2,74	Kararsızım
Sınıf koşullarının yetersizliği BEP 'in uygulanmasını güçleştirir.	69	1,14	3,78	Katılıyorum	31	0,96	3,58	Katılıyorum
BEP konusunda okul idaresi yeterince yardım etmez.	69	1,18	2,33	Kararsızım	31	0,95	2,35	Katılmıyorum
Engelli öğrencilerin eğitimi ve BEP söz konusu	69	1,33	2,61	Kararsızım	31	1,05	2,65	Kararsızım

olduğunda hep ben sorumlu tutuluyorum.								
Her engelli öğrenci için ayrı ayrı BEP hazırlamak çok zor olur.	69	1,38	3,39	Katılıyorum	31	1,22	2,81	Kararsızım
Sınıfların kalabalık olması BEP hazırlanmasını güçleştirir.	69	1,24	3,64	Katılıyorum	31	1,14	3,10	Kararsızım
Hazırlanan BEP 'in sınıftaki diğer öğrenci velilerine açıklanması konusunda sıkıntı yaşanır.	69	1,24	3,07	Kararsızım	31	1,09	3,06	Kararsızım
Aileler engelli öğrencinin eğitimi konusunda öğretmenden çok şey beklerler.	69	1,06	4,10	Katılıyorum	31	1,08	3,97	Katılıyorum
TOPLAM	69	0,81	2,91	Kararsızım	31	0,59	2,58	Kararsızım

Tablo 2'ye göre sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlükleri belirlemek için en çok aritmetik ortalamaya sahip *katılıyorum* düzeyindeki maddeler belirlenmiştir. Bunlar; "*BEP'i öğrenmeye yönelik, materyal desteğim yok.*" ($\overline{X}$=3,48), "*Sınıf koşullarının yetersizliği BEP 'in uygulanmasını güçleştirir.*" ($\overline{X}$=3,78), "*Her engelli öğrenci için ayrı ayrı BEP hazırlamak çok zor olur.*" ($\overline{X}$*=3,39),* "*Sınıfların kalabalık olması BEP hazırlanmasını güçleştirir.*" ($\overline{X}$*=3,64),* ve "*Aileler engelli öğrencinin eğitimi konusunda öğretmenden çok şey beklerler.*" ($\overline{X}$*=4,10)* maddeleri olmak üzere toplamda beş tanedir. Sınıf öğretmenlerinin *kararsızım* düzeyinde görüş

belirttiği toplamda dokuz madde bulunmaktadır. Bu maddelerden *kararsızım* düzeyinde en çok aritmetik ortalamaya sahip olup BEP hazırlama sürecinde yaşanan güçlüğün nedenini ortaya koyan maddelerden bazıları şöyledir; "*BEP uygulanırsa, sınıftaki diğer öğrencilerin müfredatını yetiştirmek zorlaşır." ($\overline{X}$=3,36), "BEP konusunda yeterli bilgiye sahip değilim." ($\overline{X}$=3,23)* ve "*Hazırlanan BEP 'in sınıftaki diğer öğrenci velilerine açıklanması konusunda sıkıntı yaşanır." ($\overline{X}$=3,07).* Sınıf öğretmenlerinin güçlük yaşama düzeylerinin az olduğunu ifade ettikleri *katılmıyorum* boyutunda olan maddeler toplamda altı tanedir. Bu maddelerden en çok aritmetik ortalamaya sahip olanlardan bazıları şunlardır: "*BEP ile ilgili sorumluluklarımın ne olduğunu bilmiyorum." ($\overline{X}$=2,52),* "*BEP hazırlama sürecinde yıllık amaçları belirlemeyi bilmiyorum." ($\overline{X}$=2,52) ve "Ekip üyeleri BEP hazırlama konusunda isteksiz davranırlar." ($\overline{X}$=2,38)* dır.

Tablo 2'ye göre destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlükleri saptamak için en çok aritmetik ortalamaya sahip *katılıyorum* düzeyindeki maddeler bize güçlüğün yaşandığını belirtmektedir. Destek eğitim odasında görevli öğretmenler Tablo 2'ye göre "*Sınıf koşullarının yetersizliği BEP 'in uygulanmasını güçleştirir." ($\overline{X}$=3,58),* ve *"Aileler engelli öğrencinin eğitimi konusunda öğretmenden çok şey beklerler." ($\overline{X}$=3,97)* maddelerinde güçlükler yaşadıklarını belirtmektedirler. Destek eğitim odasında görevli öğretmenler *Kararsızım* düzeyinde toplamda yedi tane madde belirtmişlerdir. "*Sınıfların kalabalık olması BEP hazırlanmasını güçleştirir." ($\overline{X}$=3,10), "Hazırlanan BEP 'in sınıftaki diğer öğrenci velilerine açıklanması konusunda sıkıntı yaşanır." ($\overline{X}$=3,06) ve "BEP'i öğrenmeye yönelik, materyal desteğim yok." ($\overline{X}$=2,87)* maddeleri bu maddelerden en çok aritmetik ortalamaya sahip olan maddelerdir. *Katılmıyorum* düzeyinde olan maddelerin sayısı ise 11'dir. Bu maddelerden en çok aritmetik ortalamaya sahip olanları ise "*BEP 'in hangi etkinlik ve araçlarla zenginleştirileceğini bilmiyorum." ($\overline{X}$=2,45),*

"BEP hazırlanması çok uzun sürer." ($\overline{X}$=2,45) ve *"BEP konusunda okul idaresi yeterince yardım etmez." ($\overline{X}$=2,35)'*dir. *Katılmıyorum* düzeyinde olan bu maddelerde destek eğitim odasında görev yapan öğretmenlerin güçlük çekmediği belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin ve destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için her bir grubun madde düzeyleri Tablo 2'de karşılaştırılmıştır ve maddelerin toplam aritmetik ortalamalarına bakılmıştır. Toplam aritmetik ortalamalarına bakıldığında sınıf öğretmenlerinin $\overline{X}$=2,91 ve destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin $\overline{X}$=2,58 olduğu bulunmuştur. Her iki gruptaki öğretmenlerin de BEP hazırlama süreciyle ilgili yaşadıkları sorunlara "kararsızım" boyutunda cevaplar verdikleri görülmektedir. Grupların bazı maddelere verdikleri cevapların düzeyleri farklılaşmaktadır. Örneğin; *"BEP'i öğrenmeye yönelik, materyal desteğim yok.", "Her engelli öğrenci için ayrı ayrı BEP hazırlamak çok zor olur."* ve *"Sınıfların kalabalık olması BEP hazırlanmasını güçleştirir."* maddelerine sınıf öğretmenleri *katılıyorum* düzeyinde cevap verirken destek eğitim odasında görevli öğretmenler *kararsızım* düzeyinde cevap vermişlerdir. *"Öğrencinin eğitsel performansını belirleyecek bilgim yok.", "BEP 'in hangi etkinlik ve araçlarla zenginleştirileceğini bilmiyorum.", "BEP uygulanan öğrencinin, hangi ölçütlerle değerlendirileceği konusunda bilgim yok.", "BEP hazırlanması çok uzun sürer." ve "BEP konusunda okul idaresi yeterince yardım etmez."* maddelerine ise sınıf öğretmenleri *kararsızım* düzeyinde fikir beyan ederken destek eğitim odasında görevli öğretmenler *katılmıyorum* düzeyinde fikir beyan etmişlerdir. Bu maddelere farklı düzeyde cevap vermeleri sınıf öğretmenlerinin ve destek eğitim odasında görev yapan öğretmenlerin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlüklerin farklılaştığını ve sınıf öğretmenlerinin daha çok güçlükler yaşadığını göstermiştir.

Öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin görevlerine göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlama Sürecinde Yaşadıkları Güçlükler Görevlerine Göre T-Testi Sonuçları

Görevi	N	$\overline{X}$	S	Sd	t	p
Sınıf öğretmeni	69	2,91	0,81	98	2,021	0,046
Destek eğitim odasında görevli öğretmen	31	2,58	0,59			

Tablo 3'te destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları sorunların görevlerine göre farklılaşma durumunu belirlemek için bağımsız örneklemler T- testi sonucu yapılmış ve yukarıdaki bulguları destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Sınıf öğretmenleri ile destek eğitim odasında görevli öğretmenler arasında BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerde anlamlı bir farklılık [$t_{(98)}$= 2,021, $p<0,05$] bulunmuştur.

Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları sorunların cinsiyete göre değişme durumuna ilişkin bağımsız örneklemler için T -testi sonuçları Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaştıkları Sorunların Cinsiyete Göre T –Testi Sonuçları

Görevi	Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Sınıf Öğretmeni	Erkek	39	2,84	0,83	67	0,812	0,420
	Kadın	30	3,00	0,78			
Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmen	Erkek	16	2,83	0,49	29	2,66	0,013
	Kadın	15	2,32	0,59			

Tablo 4'e göre 39 'u erkek 30'u kadın olmak üzere toplam 69 sınıf öğretmeninin BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları sorunlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık [$t_{(67)}$ =0,812, p> 0,05] yoktur. 16'sı erkek 15'i kadın olmak üzere toplam da 31 destek eğitim odasında görev yapan öğretmenlerin BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları sorunlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark [$t_{(29)}$=2,66, p<0,05] bulunmuştur. Destek eğitim odasında görev yapan erkek öğretmenlerin ($\overline{X}$=2,83) karşılaştıkları sorunlar, kadın öğretmenlerin ($\overline{X}$=2,32) karşılaştıkları sorunlardan daha çoktur.

Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin meslekteki kıdeme göre tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmenlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Meslekteki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Anavo Sonuçları

Görevi	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Sınıf öğretmeni	Gruplar arası	5,101	4	1,275	2,071	0,95
	Gruplar içi	39,402	64	0,616		
	Toplam	44,503	68			
Destek Eğitim Odasında Görevli Öğretmen	Gruplar arası	1,985	3	0,662	2,099	0,124
	Gruplar içi	8,509	27	0,315		
	Toplam	10,493	30			

Tablo 5'e göre, sınıf öğretmenlerinin [$F_{(4,64)}$ =2,071, p>0,95] ve destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin [$F_{(3,27)}$ =2,099, p>0,124] BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre farklılaşmasıyla ilgili anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerini en iyi şekilde eğitime hazırlamaları için gerekli olan BEP' in öğrenciye göre sorunsuz hazırlanması önem arz etmektedir. Bu nedenle bazı soruların cevapları aranmıştır.

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, BEP hazırlama sürecinde karşılaştıkları sorunlar; a) BEP'i öğrenmeye yönelik, materyal desteklerinin olmaması, b) Sınıf koşullarının yetersizliği BEP 'in uygulanmasını güçleştirir, c) Her engelli öğrenci için ayrı ayrı BEP hazırlamak çok zor olur, ç) Sınıfların kalabalık olması BEP hazırlanmasını güçleştirir, d) Aileler engelli öğrencinin eğitimi konusunda öğretmenden çok şey beklerler maddeleri olmuştur. Taşdemir, Taşdemir, Keskinkılıç, Köksal ve Şahin 'nin (2017) "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları Üzerine Bir Durum Çalışması: Kırşehir İli Örneği" adlı araştırmalarında BEP ile ilgili olumsuzlukların görülme sıklığına göre; BEP' in kazanımları, programın özensizliği, aile katkısı, öğretmen, okulun elverişsizliği, değerlendirme, öğrenci, uygulama ve destek odası boyutlu kategorileri bu çalışmanın verilerini de içine alan sonuçlar içermektedir. Çuhadar (2006) "İlköğretim Okulu 1-5. Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı araştırmasında öğretmen ve yöneticilerin BEP konusunda eksik bilgiye sahip olduklarını belirtmiştir. Ünal (2010), "Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki, Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları" adlı araştırmasında öğretmenlerin BEP ile ilgili bilgilerinde bir eksilik olduğu ve sınıf koşullarında uygulanmasının zor olacağını belirtmiştir. Yaman'ın

(2017) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları sorunlara yönelik bulduğu sonuçlar bu çalışmada ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Öztürk ve Eratay (2010), Kuyumcu (2011) ve İdin (2016) ise öğretmenlerin, BEP geliştirme ve uygulama aşamalarında yetersiz kaldıklarını ve bu konularda bilgi eksikliklerinin olduğunu buldukları araştırma sonuçları da bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları güçlükler genellikle sınıf koşullarının yetersizliği, öğrenci sayısının fazlalığı, materyal eksikliği (Menlove, Hudson ve Suter, 2001; Çetin, 2004; Tekin Ersan ve Ata, 2017) ve velilerin sürece dâhil edilmesi kısımları olmuştur. Destek eğitim odasında görev alabilmek için gerekli eğitimlerden geçen öğretmenler, BEP hazırlama konularında kendilerini daha yeterli görmektedirler.

Sınıf öğretmenleri ile destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin BEP hazırlama aşamasında karşılaştıkları güçlüklere görevlerine göre bakıldığında sınıf öğretmenleri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin genellikle BEP 'in hazırlanması ve geliştirilmesi boyutunda ve velilerle işbirliği kurma konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim odasında görev yapabilmek için hizmet içi eğitim almış olan destek eğitim odasında görevli öğretmenler ise sınıf öğretmenlerine göre BEP hazırlamada kendilerini daha yeterli görmektedirler. Çetin (2004) de yapmış olduğu araştırmasında da özel eğitim alanından mezun olan öğretmenlerin özel eğitim alanında çalışan diğer branş öğretmenlerine kıyasla daha az güçlükler yaşadığını ve daha çok materyal konusunda sıkıntılar çektiğini belirtmiştir.

BEP hazırlama sürecinde yaşanılan güçlüklerin cinsiyete göre farklılaşmasına yönelik yapılan testin sonucunda sınıf öğretmenleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Destek eğitim odasında görev yapan

öğretmenler arasında ise erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha çok güçlükler yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim odasında görev yapan öğretmenler öğrencileriyle bireysel eğitim öğretim faaliyetlerini daha çok yerine getirdikleri için öğrencileriyle daha fazla samimi olmayı ve duygusal bağ kurmayı gerçekleştirmektedirler. Bu nedenden dolayı destek eğitim odasında görev yapan bayan öğretmenler anneliğin de vermiş olduğu tecrübe ve duygusallıkla öğrencileriyle daha sorunsuz ve verimli bir dönem geçirebilmektedirler. Bu sonuçları destekler nitelikte Camadan (2012)'ın araştırmasında sınıf öğretmenleri ile sınıf öğretmeni adayları arasında BEP hazırlamayla ilgili yaşanan güçlüklerin cinsiyete göre farklılaşmasıyla ilgili; BEP hazırlamaya ilişkin öz-yeterlik puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği ama kaynaştırma eğitimine yönelik erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Tike (2007) de yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre, cinsiyete göre ""BEP Hazırlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Güçlükleri Belirleme Ölçeği" adlı ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur.

Destek eğitim odasında görev yapan öğretmenler ile sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerle ilgili araştırma sonucuna göre anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. Çetin (2004) de "Özel Eğitim Alanında Çalışmakta Olan Farklı Meslek Grubundaki Eğitimcilerin Yaşadığı Güçlüklerin Belirlenmesi" adlı araştırmasında alanda çalışma sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Literatürde katılımcıların BEP hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin mesleki kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmamasına bakılmış araştırmalara pek rastlanılmamıştır. Tike (2007) ise katılımcıların yaşlarıyla BEP hazırlamada yaşadıkları güçlüklerin ilişkisine baktığı araştırmasında 41 ve üstü yaş grubundaki kişilerin diğer yaş grubundaki kişilere göre BEP hazırlamada daha

çok zorlandıklarını ve iki grup arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu belirlemiştir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

Destek eğitim odasında görevli öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlanması sürecinde yaşadıkları güçlükleri en aza indirgemek için hizmet içi eğitimler planlanabilir.

Okul yöneticileri ve kaynaştırma öğrencisi olan veliler, öğretmenlerin sorunsuz BEP hazırlamaları için gerekli kolaylıkları sağlayabilirler. Örneğin; okul idarecileri materyal desteği sağlayabilir. Öğretmenlerin, öğrencilerin eğitsel performanslarını belirleme çalışmalarını kolaylıkla yapabilmeleri için zaman ve mekân sağlamada yardımcı olabilirler. Aileler, çocuklarını en iyi tanıyan kişiler olarak öğretmenle işbirliği yaparak BEP hazırlama sürecinde aktif olarak öğretmene destek olabilirler.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü öğretmenlere BEP' in daha kolay hazırlanabilmesi için materyal ve ders kitaplarının temininde yardımcı olabilir.

Tüm öğretmenlik programlarında, özel eğitim ve kaynaştırmanın unsurları ile BEP' in hazırlanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi konularına yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin süreç içinde başarıya ulaşabilmesi için öğretmen adaylarının, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmalarının yanı sıra bu öğrencileri süreçte izleyip tanılayabileceği uygulama çalışmalarına da yer verilmelidir.

Destek eğitim odasında görev alan erkek öğretmenlere BEP hazırlama aşamasında yaşadıkları güçlükleri giderici etkinlik, seminer veya kurs planlanabilir.

Kaynaştırma öğrencisi olan okullarda destek eğitim odalarının açılması ve yaygınlaştırılmasının teşvik edilmesi önerilmektedir.

Kaynaştırma öğrencisi olan öğrencilerin eğitim yaşamında destek eğitim odalarının öneminin görülebilmesi için ileriki araştırmalara öneri olarak; destek eğitim alan öğrenci ile almayan öğrencilerin başarı durumları incelenebilir.

KAYNAKÇA

Akay, E. ve Gürgür, H. (2018). "Kaynaştırma Uygulamalarında Destek Özel Eğitim Hizmeti Sunan Öğretmenin Mesleki Gelişimi: Mentörlük." Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education, 6(1): 9-36. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s1m.

Al-Zoubi, S. M. & Rahman, M. S. B. A. (2016). "Mainstreaming in Kingdom of Saudi Arabia: Obstacles Facing Learning Disabilities Resource Room. Journal of Studies in Education, 6(1): 37-55.

Anılan, H. ve Kayacan, G. (2015). "Sınıf Öğretmenlerinin Gözüyle Kaynaştırma Eğitimi Gerçeği." Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (21-23 Mayıs 2015) Özel Sayısı: 74 -90.

Batu, S. (2000). "Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri." Özel Eğitim Dergisi. 2(4), 35 – 45.

Batu, S. (2005). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim* (s. 15-28). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları https://books.google.com.tr/books?id=vhldCtiSRS8C&printsec=frontcover&dq=%C3%B6zel+e%C4%9Fitim&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjNu6C26YrY

AhUCCpoKHZNfCyUQ6AEIKDAA#v=onepage&q=%C3%B6zel%20e%C4%9Fitim&f=false adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.

Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D. ve Keskin, M. (2018). "Türkiye'de İlkokul ve Ortaokullarda Yapılan Kaynaştırma Araştırmalarının Gözden Geçirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Elektronik Yayın. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925.

Berkant, H., G. & Atılgan, G. (2017). "Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri." Journal of Educational Reflections, 1(1): 13-25.

Büyüköztürk, Ş , Kılıç Çakmak, E. , Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23.Baskı). Ankara: Pegem Akademi: 24.

Camadan, F. (2012). "Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine ve Bep Hazırlamaya İlişkin Öz Yeterliklerinin Belirlenmesi." Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,* 11(39): 128-138.

Çuhadar, Y. (2006*).* İlköğretim okulu 1.-5. sınıflarında kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi, Yüksek lisans tezi. 25.Ekim.2017 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi veri tabanından ulaşılmıştır (Tez no: 187138).

Çetin, Ç. (2004). "Özel Eğitim Alanında Çalışmakta Olan Farklı Meslek Grubundaki Eğitimcilerin Yaşadığı Güçlüklerin Belirlenmesi." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(1): 35-46.

Eripek, S. (2004). "Türkiye'de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2): 25-32.

Eripek, S. (2005). "Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim". *Özel eğitim* (4.baskı): 1-14. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları

https://books.google.com.tr/books?id=vhldCtiSRS8C&printsec=frontcover&dq=%C3%B6zel+e%C4%9Fitim&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjNu6C26YrYAhUCCpoKHZNfCyUQ6AEIKDAA#v=onepage&q=%C3%B6zel%20e%C4%9Fitim&f=false adresinden 26 Ekim 2017 tarihinde alınmıştır.

Gürgür, H. ve Kış, A. ve Akçamete, G. (2012). "Kaynaştırma Öğrencilerine Sunulan Bireysel Destek Hizmetlere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi." İlköğretim Online, 11(3): 689-701.

Güzel Özmen, R. (2003). Kaynaştırma Ortamlarında Öğretimsel Düzenlemeler. *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* (Geliştirilmiş 4. Baskı): (11-30). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Hacısalihoğlu Karadeniz, M. (2017). "Öğretmen Adaylarının Özel Eğitim ve Kaynaştırma Eğitiminde Matematik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri." Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 119-158.

İdin, Ş. (2016). "Individualized Education Programs in Teacher Practices." SDU International Journal of Education Studies, 3(1), 1-7.

Kale, M. ve Demir, S. (2017). "İlkokullardaki Destek Oda Eğitiminin Türkçe ve Matematik Derslerindeki Başarı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi." Türk Bilim Araştırmaları Vakfı, 10(4): 47-57.

Kargın, T. (2007). "Baş Makale: Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Süreci." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 8(1): 1-13.

Kargın, T. (2012). Kaynaştırma: Temel Kavramlar, Tarihçe ve İlkeler. *İlköğretim 'de Kaynaştırma Uygulamaları* (21-73). Ankara: Kök Yayıncılık.

Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. (2011). *Kaynaştırma.* Ankara: Kök Yayıncılık: 7.

Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) Geliştirilmesi ve Uygulanması Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

MEB. (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu, 26 Kasım 2017 tarihinde mevzuat.meb.gov.tr veri tabanından alınmıştır.

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (1997). Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_10/08020617_engellilervebazkanunvekanunhkmndekararnamelerdedeiiklikyaplmashakkndakanun.pdf adresinden 26 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2006). *Özel eğitim ve rehberlik hizmetleri yönetmeliği* (Değişiklik: 21.7.2012/Resmi gazete:28360). http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeligi_son.pdf adresinden 26 Ekim 2017 tarihinde alınmıştır.

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2013). Eğitim hakkı "Birlikte başarırız" bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları öğretmen kılavuz kitabı. https://orgm.meb.gov.tr/kitaplar/Butunlestirme_Kapsaminda_Egitim_Uygulamalari_Ogretmen_Kilavuz_Kitabi.pdf adresinden. 22 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2018*). Özel eğitim ve rehberlik hizmetleri yönetmeliği*. 02 Ağustos 2018 tarihinde http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm adresinden alınmıştır.

Menlove, R., Hudson, P., & Suter, D. (2001). "A Field of IEP Dreams İncreasing General Education Teacher Participation in the IEP Development Process". Teaching Exceptional Children, 33(5): 28-33.

Odluyurt, S. ve Batu, E. S. (2010). "Gelişimsel Yetersizlik Gösteren Çocuklara Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin Öğretimi." Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10(3): 1533-1572.

Odluyurt, S. (2018). "Özel Gereksinimli Çocuklarda Okul Öncesi Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri." İlköğretim Online, 17(2): 1-18.

Özaydın, L., Kayhan, N., Toker, M. ve Karahan, S. (2017). "Resource Room Implementation in a Secondary School and On-the-Job Training of Teachers." International Journal of Psycho-Educational Sciences, 6(2): 111-136.

Öztürk, C.Ç ve Eratay, E. (2010). "Eğitim Uygulama Okuluna Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi." Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10(2): 145-159.

Polloway, E.A., Serna, L., Patton, J.R. ve Bailey J.W. (2014). Özel Eğitim: Öğretime Giriş (Çev. Ş. Demir, Bölüm 1), *Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler İçin Öğretim Stratejileri (Çev. Ed. Ş. Yücesoy Özkan, 1-12). 2013. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.*

Sindelar, P. T., Brownell, M. T., & Billingsley, B. (2010). "Special Education Teacher Education Research: Current Status and Future Directions." Teacher Education and Special Education, 33: 8-24.

Sivrikaya, T. ve Eldeniz Çetin, M., (2018). "Öykü Yazma Stratejisinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Öykü Yazma Becerilerine Etkisi." Education Sciences (NWSAES), 3(1): 1-18.DOI: 10.12739/NWSA.2018.13.1.1C0677.

Sucuoğlu, B. (2004). "Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005)." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2): 15-23.

Sucuoğlu, B. (2010). Zihinsel Engellilerin Eğitimi. *Zihin Engelliler ve Eğitimleri (3.Baskı).* Ankara: Kök Yayıncılık.

Taşdemir, M., Taşdemir, F., Keskinkılıç, V., Köksal, C. ve Şahin C. (2017). "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları Üzerine Bir Durum Çalışması: Kırşehir İli Örneği." Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6(3): 199-209.

Tike, L. (2007). *Sınıf Öğretmenleri, Rehber Öğretmenler ve Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışanlarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Sürecine İlişkin Tutumları ve Bu Süreçte Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tike Bafra, L. ve Kargın, T. (2009). "Sınıf Öğretmenleri, Rehber Öğretmenleri ve Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışanlarının Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Sürecine İlişkin Tutumları ve Bu Süreçte Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi." Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi, 9 (4).

Tekin Ersan, D. ve Ata, S. (2017). "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanmasına İlişkin Görüşleri." Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1): 162-177.

Tunalı Erkan, D., (2018). "Ortaöğretim Kurumlarındaki Destek Eğitim Odası Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri." Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED), 2(2): 17-30.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm adresinden 25 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Engelliler Hakkında Kanun.T (2005- Değişiklik 2014). *www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf* adresinden 15 Aralık 2017 tarihinde alınmıştır.

UNESCO. (1960). Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme. *İnsan Hakları Savunucuları,* 28 Kasım 2017 tarihinde

http://insanhaklarisavunucuları.org/dokumantasyon/items/show/543 veri tabanından alınmıştır.

UNESCO. (1994). "Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi". Çev. Şaban Dede. (1996), Özel Eğitim Dergisi, 2(2): 91-94.

Ünal, F. (2010). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Vuran, S. (2005). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi* (1-12). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.

Vuran, S., Bozkuş-Genç, G., & Sani-Bozkurt, S. (2017). "İşbirliği ile Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Süreci: Durum Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 18(2): 165-184.

Yaman, A. (2017). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi ve Uygulanmasına Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yazıcı, D. N., & Akman, B. (2018). "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Otizmli Çocukların Kaynaştırılması Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19(1), 105-128. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.284253.

Yazıcıoğlu, T. (2018). "Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci ve Türkiye'de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri." Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 8(1): 92-110.

Yılmaz, B., ve Karasu, N. (2018). "Okul öncesi kaynaştırmada kalite: Kapsam ve değerlendirme." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19*(1), 181-198. dol: 10,21565/ozelegitimdergisi.279652

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

For individuals with special education needs, equal opportunities should be created in education for these individuals to sustain their life as part of their social environment. These students should continue their education by benefiting from mainstreaming education that could be thought as the least limited education environment. For mainstreaming students to continue their education and benefit from mainstreaming programs as much as they can, a team in institutions/schools should prepare individualised education program (IEP).

The main purpose of this study is to identify problems experienced by teachers working in support-education room and elementary school class teachers that have mainstreaming student in their classroom while preparing individualised education program. For this general purpose, answers for the following questions were investigated:

- What are the problems experienced by teachers working in support-education rooms and elementary school teachers while preparing IEP?
- Are there significant differences?
- Are there differences for gender?
- Are there differences for seniority?

Method

This research adopted descriptive survey model which is one of the quantitative research method. Universe of this sample consisted of elementary school teachers that have mainstreaming students in their classroom and teachers working in support-education room in Kirsehir city centre and districts during 2017-2018 academic year. Since all teachers in the study universe were contacted, no sample assignment was made. Scale was applied to 69 elementary school teachers and 31 teachers working in support-education room that has mainstreaming students and are working on that day. 55 of the participants were female and 45 were male. Based on seniority 1 teacher had 0-

4 years 1, 16 teachers had 5-10 years, 25 teachers had 11-15 years, 19 teachers had 16-20 years, and 39 teachers had 21 or more experience.

In this study, *"Scale to Identify Problems That Can be Faced While Preparing IEP"* scale developed by Tike Bafra ve Kargın, (2009) and form prepared by researchers to determine demographic information were adopted. Scale consisted of 20 items and four dimensions as five-point Likert type and can be used by calculating total point. Reliability coefficient of complete scale was found as 0.90. In this study, reliability coefficient of the scale was found 0.93 and sub-dimensions were not considered. Higher scores in the scale indicated higher level problems where lower scores in the scale indicated lower level of problems.

During data analysis percentage, frequency, arithmetic mean, independent t-test, and one-way Anova test were applied with a statistic program. Significance level was selected as 0.05.

Findings (Results)

To determine whether there are any difference between the problems experienced by teachers working in support-education rooms and elementary school teachers while preparing IEP, total arithmetic mean was considered, and elementary school teachers scored $\overline{X}$=2,91 and teachers working in support education room scored $\overline{X}$=2,58. It can be seen that teachers in both groups answered in "I am not sure" dimension while preparing IEP.

To determine whether there are any differences between the problems experienced by teachers working in support-education rooms and elementary school teachers while preparing IEP for tasks, t-test was conducted with independent samples. As a result, significant difference between teachers was observed [$t_{(98)}$ = 2,021, p<0, 05].

There was no significant difference for gender in terms of problems experienced by classroom teachers while preparing IEP between 39 male and 30 female teachers [$t_{(67)}$ =0,812, p> 0,05]. There was significant difference for gender in terms of problems experienced by teachers working in support-education room while preparing IEP between 16 male and 15 female teachers [$t_{(29)}$=2,66, p<0,05] . Problems experienced by male support-education room teachers ($\overline{X}$=2, 83) was more than problems experienced by female support-education room teachers ($\overline{X}$=2, 32).

Problems experienced by class room teachers [$F_{(4, 64)}$ =2,071, p>0, 95] and Problems experienced by male support-education room teachers [$F_{(3, 27)}$ =2,099, p>0,124] while preparing IEP showed no significant difference for seniority.

Conclusion and Discussion

It was found that classroom teachers with mainstreaming students in classroom experienced problems regarding information for IEP, materials, school management, preparing parents of normal individuals and crowded class environment while preparing IEP. Çuhadar (2006), Ünal (2010), Taşdemir et al. (2017) and Yaman'ın (2017) showed that elementary school teachers had inadequate knowledge regarding IEP, it was hard to apply IEP under classroom conditions, IEP towards students were insufficient, they were adapting rather than preparing with a team, classrooms are crowded for education, there was not enough time, there was not enough supporting personnel. Kuyumcu (2011), İdin (2016) and Öztürk and Eratay (2010) indicated that teachers were insufficient while preparing and applying IEP and they had insufficient knowledge. These studies support the findings of this study. Problems experienced by support-education room teachers while preparing IEP were classroom conditions, high number of students, insufficient materials, and non-inclusion of parents to process.

When problems experienced by classroom teachers and support-education room teachers while preparing IEP were compared, there was significant difference in favour of classroom teachers. It was found that generally, elementary school teachers experienced problems while preparing and developing IEP dimension and cooperating with parents. To work in support-education room, support-education room teachers that completed in service training though they were more sufficient while preparing IEP.

Results of the test conducted to show difference for problems experienced while preparing IEP in terms of gender, there was significant difference for classroom teachers. These results are supported by Camadan (2012) regarding difference between elementary school teachers and support-education room teachers for gender indicated that there was no significant differences in self-sufficiency scores while preparing IEP, however, there was significant difference in favour of male teachers in mainstreaming education. Results of Tike (2007) showed that there were no significant differences between scale scores for gender.

There was no significant difference between the problems experienced by teachers working in support-education rooms and elementary school teachers while preparing IEP for seniority. In literature, there were limited researches regarding seniority in IEP preparation process. Tike (2007) analysed the relationship between ages of participants and difficulties while preparing IEP and indicated that participants in 41 or more age group had more difficulties compared to other age groups while preparing IEP and there was significant difference between two groups.